Bekchonova.Sh.B.
Yangi asr unversiteti. Pedagogika fanlari nomzodi.(PhD).
Tojiyeva.G.S.
Yangi asr unversiteti. “Maxsus pedagogika” kafedrasi o‘qituvchisi

TALABALARNING IJTIMOIY FAOLLIGINI SHAKLLANTIRISHDA ETNOPEDAGOGIK RESURSLARNING O’RNI

Annotatsiya: *Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — talabalar orasida etnopedagogika resurslarning madaniyatni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlarni takomillashtirish, ularning madaniy bilimlarini, milliy qadriyatlar va an’analar asosida tarbiya olishni rivojlantirishga qaratilgan samarali uslublarni aniqlashdan iborat. Shuningdek, maqola doirasida etnopedagogik resurslarnini rivojlantirishda duch kelinadigan muammolarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish ko‘zda tutilgan.*

Annotation: *The main aim of this article is to improve methodological approaches that serve to develop culture among students through ethnopedagogical resources, and to identify effective methods aimed at enhancing their cultural knowledge and upbringing based on national values and traditions. Additionally, within the scope of the article, it is envisaged to analyze the problems encountered in the development of ethnopedagogical resources and to develop practical recommendations for their resolution.*

Аннотация: *Основная цель данной статьи заключается в совершенствовании методических подходов к использованию этнопедагогических ресурсов для развития культуры среди студентов, выявлении эффективных методов, направленных на развитие их культурных знаний, воспитание на основе национальных ценностей и традиций. Кроме того, в рамках статьи предусмотрен анализ проблем, возникающих при развитии этнопедагогических ресурсов, и разработка практических рекомендаций по их устранению.*

Kalit so‘zlar: *etnopedagogika, resurslar, talabalar, etnopedagogika kompentensiya, zamonaviy pedagogika.*

Keywords: *ethnopedagogy, resources, students, ethnopedagogical competence, modern pedagogy.*

Ключевые слова: *этнопедагогика, ресурсы, студенты, этнопедагогическая компетенция, современная педагогика.*

Bugungi kun ta’limda talabalarning ijtimoiy faolligini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanmoqda. Faol talaba — bu jamiyatda o‘z o‘rnini anglaydigan, tashabbuskor, mas’uliyatli va ijtimoiy muammolarga befarq bo‘lmagan alohida bir shaxsdir. Bunday faollikni shakllantirishda turli pedagogik qarashlar, yondashuvlar qo‘llanilib kelinmoqda, shulardan beri etnopedagogikadir. Etnopedagogik resurslar orqali talabalarda asosan: milliy

qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz, an’analar asosida ijtimoiy ong va faollikni rivojlantirish mumkindir.

Etnopedagogika — ma’lum bir millatning tarixiy tajribasini qo‘llaydigan pedagogika fanining bir bo‘limi bo‘lib, o‘tgan avlodlarning yosh avlodni tarbiyalash masalalari bo‘yicha fikrlarini o‘rganib kelmoqda. Shu qatorida, oila, hayot, millatga katta e’tibor qaratilmoqda. Turli tadqiqotchilar tomonidan etno-pedagogika obyekti va mavzusi biroz boshqacha tarzda aniqlanadi. Shunday qilib, E.Xakimovning fikricha, ushbu sohaning obyekti o‘quv jarayoni. Tadqiqot mavzusi etnopedagogik bilimlarni o‘zlashtirishning o‘ziga xos va o‘ziga xos jarayonlaridir.[1]

Etnopedagogika ta’lim jarayonida samarali yo‘nalish hisoblanadi. Uning imkoniyatlari har xil, ular har qanday talabaning e’tiborini tortishi mumkin. Birinchidan, aloqa vositalari ta’lim vositalariga taalluqlidir. Bu jarayonda talabalar axloq va axloqqa muvofiq atrof-muhit bilan qanday aloqa qilishni o‘rganadilar. Shuningdek, muloqot o‘z fikrlarini, his-tuyg‘ularini to‘g‘ri ifodalashga yordam beradi, o‘qituvchiga esa muayyan vaziyatga mos usullarni qo‘llashga imkon beradi.[2]

Zamonaviy ta’lim tizimi ko‘p millatli jamiyat tarkibi va migratsiya jarayonlari natijasida global ehtiyojga aylangan bo‘lib, olimlarning fikricha (Krysko, 2002; Sakiz, 2016; Sekerci & Canpolat, 2014; Haritonov, 1996; Kartal, 2016; Sharipov, 2010; Nigmatov, 2002) mutaxassislar boshqa madaniyatlar bilan muloqot qilgan holda, o‘z milliy madaniyatlarida media savodxonlikka ega bo‘lishi kerak. Shu munosabat bilan, oliy ta’limda kompetensiyalarga asoslangan yondashuvni amalga oshirish sharoitida bo‘lajak o‘qituvchilarning etnopedagogik kompetensiyasini shakllantirish masalasi yuzaga keladi.[3]

Etnopedagogik kompetensiya zamonaviy pedagogning professional madaniyatining markaziy komponenti sifatida ko‘rilishi lozim, u zamonaviy ijtimoiy-madaniy vaziyat bilan va ko‘p millatli va ko‘p madaniyatlidir. Etnopedagogik kompetensiyani shakllantirishning ahamiyati, talabalar tayyorlashning zaruriy va muhim komponenti hisoblanadi.Talabalarning etnopedagogik resurslarini shakllantirishning zamonaviy tendensiyalari ijtimoiy-madaniy sharoitlarning o‘zgarishiga yangi yondashuv zaruriyati bilan chambarchas bog‘liq. Etnopedagogik muhitda talabalar resurslari: talaba dunyoqarashi, xulq-atvori, an’analari, kundalik hayotini o‘z ichiga oladi. Etnopedagogika — bu xalqning tarbiyaviy tajribasi, urf-odatlari, qadriyatlari va an’analariga asoslangan pedagogik yondashuvdir. U talabalarda milliy o‘zlikni anglash, ijtimoiy mas’uliyat, jamiyatga daxldorlik kabi fazilatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Etnopedagogik resurslar — xalq og‘zaki ijodi, milliy bayramlar, urf-odatlar, tarixiy shaxslar hayoti, mahalliy madaniyat elementlari — ta’lim jarayonida tarbiyaviy vosita sifatida qo‘llaniladi.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, zamonaviy ta’limda talabalarning ijtimoiy faolligini shakllanib borishi, etnopedagogik resurslar muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Talabalar milliy o‘zligini anglashda, jamiyatda daxldorlik hissini oshirishda ijtimoiy mas’uliyatni o‘rni muhim hisoblanadi.Bundan tashqari ta’lim jarayonida etnopedagogik yondashuvlarni integratsiya qilish tarbiyaviy samaradorlikni oshirib boradi. Talabalarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim

ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RUYXATI:

1. Xurramov R.,Etnopedagogika, bola tarbiya borasidagi tajribalari.2022, Zenodo (CERN European Organization for Nuclear Research) https://doi.org/10.5281/ZENODO.7077385.

2.Qodirov A. “Etnopedagogika” (darslik) – Talimda etnopedagogik yondashuvlar, ularning amaliy qo‘llanilishi va metodikasi haqida.

3.Ethno-Pedagogical Factor of Polycultural Training Guzaliya Zh. Fahrutdinova Kazan (Volga region) Federal University, RUSSIA Received 19 September 2015 Revised 22 February 2016 Accepted 16 April 2016.